„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију (у злату)
на годину 32 дин., на пола године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ЛИСТ целокупне српске народне слободоумне странке.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 135. У Новом Саду у среду 30. августа 1889. ГОДИНА XXIV.

ПРОМЕНА У ЧЕШКОЈ.

Победа младочешке странке повукла је за собом промену. Досадањи намесник Ческе, барон Краус, „захвалио“ је на служби, а на његово место дошао је гроф Фрања Тун.

Прво питање које се сад намеће гласи: Шта значи ова промена? Но на то питање није лако одговорити.

После победе Младочеха могло се очекивати двоје. Или попуштање, или још јача стега према њима. Но код ове промене није још чисто које се од тог двога десило. Може се увети и једно и друго, или ни једно ни друго. Гроф Тафе, према својој старој тактици и опет није учинио одлучан чист корак, него нешто из чега се може извити и бело и црно.

Нови намесник гроф Тун припада племићкој, конзервативној странци. И према томе он није пријатељ слободоумних Младочеха. Кад би неко сад са те стране посматрао ствар, морао би доћи до уверења, да намесништво Туново личи на рукавицу, која је бачена Младочесима.

Међутим баш гроф Тун има једну ретку особину. Он поред свег свог конзерватизма, енергично, отворено и жудно тражи историјско право чешког народа и крунисање владара за чешког краља. У том га не претичу ни Младочеси и гроф Тун је још недавно узео био прилику, да јавно затражи то.

Па може ли се тај моменат превидети, кад је реч о значају Туновог намесништва? Зар се не може рећи: да је гроф Тафе имао на уму ту особину грофа Туна, и кад се поред свег тог није жацао да га постави за намесника, онда је јасно, да министар-председник Аустрије, чини концесију онима, који су за чешко историјско право и крунисање чешког краља. А то су у првом реду — Младочеси.

Дакле, кад се узме с једне стране може се наћи, да је Младочесима учињена пакост с именовањем грофа Туна, а кад се узме с друге стране, изгледа, да им је учињена у главноме концесија. Па које је од тог двога истина?

Нема сумње, да ће то тек будућност показати. Треба видети у колико ће се Тун са свог данашњег положаја истицати против Младочеха, а с друге стране треба видети, у колико ће он с тог места енергично радити на остварењу „чешких права.“

У самом новинарству су мишљења јако подељена. Свака странка већином тумачи онако, како је по њу боље. Будимпештанске новине нису врло обрадоване новом променом. То је и разумљиво. Оне неће крунисање чешког краља, неће у опште да Чеси добију већу важност у држави, него би хтели да остане дуализам. С тога је врло занимљиво како „Буд. Тагблат“ теши своје читаоце. Он вели, да је гроф Тафе зато наименовао Туна за намесника, да мало замаже очи Младочесима и да их управо превари, али од крунисања чешког краља и т. д. не може бити ништа и неће бити ништа, јер кад би влада у Аустрији и помишљала на то, из Пеште би се такав корак спречио.

И бечки, немачки листови доста се боје, да би могло доћи до признања чешких права, а то показује, како многи мисле да чешка ствар усљед победе Младочеха стоји боље но до сад. — Ми смо са своје стране уверени, да је то тако, но да ли баш значи и нови намесник промену на боље, то ће тек показати будућност.

„Бачванин“ о нашим приликама.

У Сомборском „Бачванину“ читамо ово:

„У Новом Саду подигла се читава прашина због избора учитељице, те би нека господа хтела, да заспу очи свом српском свету, па да покажу, како је новосадска општина криво учинила што је изабрала гђцу Мару Милићеву. — Боже мој, а ми опет држимо да је одиста и једна и друга странка, криво учинила гђци Мари Милићевој, што је и допустила да до избора дође, она је требала просто своју врсну и добру учитељицу, за награду преместити у варош, а отворити стечај на салаше. — Цео образовани свет награђује оне снаге, које покажу труд и успех, а у Новом Саду грде оне, и називају бруком и срамотом, који одиста ма путем поновог избора хтедоше и поклонише поверење оној, која је већ дотле вадобивено поверење сјајно оправдала. — Нисмо ми слепи, а нисмо ни глуви, ма да невидимо смер те вике. Партизанство хоће и најсветији храм, нашу школу, да разори. Не пита се данас код привилегисаних протектора, какав си учитељ, већ које си боје! Ниси ли наш прапорац, онда можеш бити Коменски, Дистервег, Дитес, Доситије па и сам Христос — не требаш нам, онда ће те направити свакојаким, само да могу свој убитачан поступак оправдати. — У Србији премештају учитеље на боље штације званичним путем, пошто дотични учитељ покаже успех, и непитају има ли учитељ отличну диплому. Прегледајте статистику учитељског рада, па ће те се уверити да отлична диплома не даје увек и отличног учитеља. Још би та вика имала нека привидна основа, кад би у питању били кандидати учит. звања, али између практичног учитеља и приправника тек не може бити питања. Српска Атино, жалостан пример хоћеш да нам покажеш!“

* * *

„Дана 23. августа т. г. одржана је главна скупштина „Матице Српске“ у присуству од 103 члана, од којих су 40 са стране.

Извештај управног одбора узет је на знање, пошто је око награде фискалу др. Илији Вучетићу запело било. Наша памет мора да застане при таким стварима, где се с једне стране тражи, да неко остави сво своје имање на народне циљи, а други већ поред досуђене награде, родољубље под ноге, траже, да се и мимо досуђене награде, још једна такова огромна награда изда. — Како неки људи лако са туђим имањем располажу! — Не због добивених 100.000 фор., већ и да је милион, кад је на народне цели остављено, онда ко је народни пријатељ несме се дрвнути, да обашко награде прима, ако се и нађе ко и заборави да таку понуди. Ми одлучно осуђујемо подарену награду од 1500 фор. фискалу матичином, а осморици, нека је мирна савест, јер уверени могу бити да ће сав народ поступак већине осудити. — Како се данас под маском „народног пријатеља“ места и банке лепо деле! — Само тако даље!“

Скупштина учитеља срп. вероисповедних школа митрополије карловачке.

(Наставак.)

Мата Косовац: Славна скупштино! Радујем се, што смо се и опет састали, да се о бољитку школе проразговоримо, да нам срца поближе закуцају братски и сестрински; но моју радост мути та околност, што се вели у извештају г. Арк. Вараћанина, да је мени поверена израда нацрта за забавиште. Ја ево изјављујем, да тај позив нигда нисам добио, те просто из тога узрока нисам ни могао упитни нацрт израдити. Нисам био код куће, него сам био далеко ради лечења а Ш. Савет нити ме је позвао нити званично о томе известио. Био сам у таком положају, да ни повине не могох читати а да сам бар читао, то би ја знао шта бих радио. Баш то и јесте моја жеља, да се свугде што пре забавишта отворе, те би ја и израдио тај нацрт како би најбоље знао и умео.

Прелази на сам предлог говори о ономе, што је већ Благојевић на претконференцији говорио те вели: Слажем се потпуно са г. Вукићевићем, који је рекао, да ако хоћемо, да школа одговара потреби народној, то ју морамо удесити, према захтеву напредне педагогије. Са предлогом петнајсторице и са предлогом новосадским не слажем се; јер је испустио из вида забавиште. Разгледајмо пре свега доба пре школе, које силно утиче на сам школски рад, онда морамо приметити: да је најприродније да прво дечије одгајање руководи мати. Она деци даје прву телесну храну, па би ваљало, да им даде и прву духовну храну. Тамо, где је то могуће, нека чине, нека се диче тим узвишеним радом, којим је вишњи творац једино човекову мајку одликовао; али има небројено случајева, у којима мајка не може своју децу да одгаји на недрима под којима их је носила. Па шта се обично чини? Позове се наука и вештина у помоћ, те се тако природа замене, и колико њих имају томе да благодаре, што дишу овај божји зрак, — што су живи! Тако исто их има небројено, које не могу, да руководе прво одгајање своје деце и то неке што не знају а неке опет, што морају да заслужују кору хлеба, те не доспевају; с тога те сиротице гледају своје највеће благо своју децу, где пропадају а не могу да им помогну. Па шта ту, дакле, да се ради? Ваља и опет позвати науку у помоћ, па тако природу, мајку заменити. Ваља ту децу слати у забавиште, те им ту надокнадити, што код куће губе. Поред тога би забавишта била још расадници из којих би се идеје оца забавишта расађивале. У осталом ја сам вољан поднети свој предлог о уређењу забавишта. Та идеја о забавишту можемо слободно рећи, да је код нас старија но и код самих Немаца. Зар се не појављују забавишта у најпримитивнијем код нас Срба у најстаријим данима, када децу стара бака забавља бајком или песмом?

Осим тога, добар део отачаствених забавишта издржава наш народ, а ако се крајња цел истих уочи, то ћемо видети, да им је цел, да нас одређују! О, и то је ваљда једини случај у свету, да се нашао народ, да за то што га одређују још и плаћа! Али то ће заиста бити и најцрњи лист повеснице културне целога човечанства. С тога ми не можемо према томе остати равнодушни, с тога ни предложени нацрт није смео исто из вида изгубити, а пошто је он то учинио, то је с те стране непотпун.

После реченога долази школско доба, и ако хоћемо исто да изнесемо у правој боји, онда морамо у првој линији с оним, што је природа, гледе тога, по својим вештим законима учинила. И ако то узмемо у обзир, то ћемо видети, да има деце здраве која имају родитеље, сирочади и оболеле деце. Ослањајући се пак на већ поменуто начело: да сва деца уживају благодети образовања и васпитања, то онда морамо горње у обзир узети. По томе ће се сваки лако уверити, да изређана деца не могу добити образовање и васпитање једним и истим начином и путем. С тога и опет настаје питање: на шта да се ради? На ово питање је без сумње одговор: ваља позвати науку у помоћ, а иста прописује: основну школу, о којој предлог говори и о којој ћу доцније говорити, даље сиротишта и хуманe заводе.

По моме тврдом уверењу оба последња огранка

ЛИСТАК.

ХАГА.

Хага је била најлепша девојка у Фалстербо-у.

Када је стајала на обали, када је поглед њених угаситих очију управила на Маен, а ветар се играо њеним власима, — мислио би човек, да једна од Вотанових ћерки држи смотру над вечито немирним таласима, који избацују на обалу сваки час по какав остатак бродовља, какво јадро или човечији леш.

Људи у Фалстербо-у познавали су море, они су га се плашили, јер им је често отимао најминије, а волели су га, јер им је био — живот.

Ко је у тој варошици живео, био је упућен на море; оно је било за њега радионица, магазин рана, просто — све. Море је било поред свих невгода, што је у свом бесилу учинило, њихов најбољи пријатељ. Без мора не би било ни — Фалстербоа.

Много је трпео Фалстербо од мора. Колико је само пута његове улице затрпао песак. Људи у Фалстербо-у су ваљда најћутљивији на свету. Они сањају и шапућу. Они само на један начин рачунају време: од ове до оне буре.

*

Бледа светлост куле-светилнице дршће на таласима, небо је покривено облацима, море хучи, обала дршће.

Хага Бригери стоји на обали и забринуто гледа у мрак. Чека човека, коме је обећала кад јој је мајка издисала. Није ју овамо догнала љубав, већ дужност, кад је видела да њен вереник Клас Андерсен није дошао кући на време. Хага никад није волела Класа, она се страшила његове суровости, мрзила је његову подлост, за његов новац никад није распитивала. Када јој се улагивао, побледела би, али ипак је хтела бити његова жена, само да испуни завет своје мајке. Још већма га је мрзела, кад се кући вратио Јерусон Крузенштјерн.

Кад је пре три године пошао на море, беше то лепо момче, а сад кад се пре три недеље вратио израстао диван човек.

Јерусон изабрао своје родно место за зимовање. За Хагу је чуо да је читава девојка, па је желео и видети. Тог вечера појавио се изненада крај ње. Она се није изненадила. Свагда је мислила на њега, па је знала, да је и он у духу крај ње. Сада је ту и његово тело. Хага га само погледа па показа на море.

— Он је међу стенама! повика она.

Јерусон не рече ни речи.

Беше упио свој поглед у Хагу. Хага осећаше то и дрхташе.

— Твој је чамац овде доле рече и полако га отисне.

— Хоћеш да га избавим? шапуташе Јерусон Хаги, држећи је у свом загрљају.

Хага се полако извије. Бледи, гледаху се један тренутак, за тим појури Јерусон Крузенштјерн и скочи у чамац.

Хагине очи беху непомично упрте у једну светлу тачку међу морским таласима.

Још је жив Клас. Хага лако задрхта.

Зачу се очајан врисак, за њим храбро довикивање.

Хага паде на колена. На мору светлост ишчезе.

Јерусон се после једног сата врати.

Он беше сав запурен од напрезања а Хага бледа као смрт.

— Хајде! ослови је он.

— Одлази! прошапта она не скидајући очију са оне тачке, где је нестала светлост.

Сутра дан избацило је море лешину Класову.

Зима прође. Природа се поче кретати.

Јерусон Крузенштјерн опрашта се на обали са родбином. Чамац привезан чека. Он скочи у њега. Његов је поглед залуд тражио неког. Хага не беше ту.

* * *

Прође десет година. Једног јесењег дана скупио се свет из Фалстербо-а на гробље. Сваки носи мотику јер је јучерања бура спремила жртве за вечни покој. Немо, жалосно копају гробове. Сарањише сваки свог и одоше. На једном гробу заостала жена. Клечећи чисти гроб и намешта зимзелен. Она не примећује, да се један човек примиче. Песак загушује његове кораке, шуштање тополе загушује уздисаје му. Он прође и рашири руке.

— Хаго! промуца дршћући. Она подиже главу. И она рашири руке а по лицу осу се лака румен.

Један тренутак се тако гледаху, Хагине се руке спустише. Лице доби мирнији израз.

— Помаже бог, Јерусон Крузенштјерне! рече полако.

— Зар тако? — Тако ме зар дочекујеш? Зар не беше доста кајања, ако је у опште требало да га буде.

Она га тужно погледа.

Њих је делио овај гроб. Пред очи јој дође она страшна ноћ и њнова малодушност у оном часу.

На то увек мисли, то јој живот подгриза, па с тога рече жалосно: „Иди Јерусоне, иди. Ми не можемо никад бити срећни. Овај нас гроб дели за увек.“

Јерусон пребледе и стисне песнице.

Иди! опомене га она нежно.

Он се окрене и са несигурним кораком, као пијан, тетураше између гробова и за мало, па га нестаде.

Док се он журио кући, да рекне својима „последње с богом,“ дотле је Хага клечала на гробу Андерсена Класа. Она горко плакаше.

Лишће на тополи је дрхтало, ветар је хучио, а с мора се чуо шум таласа.

Хага Бригери и Јерусон Крузенштјерно никад се више не видеше.

Превео **Бор. А.**

основне школе су тако исто важна, као и сама народна школа. Шта више, ако се ствар добро разгледа, то ће се видети, да је за ту пасторчад мајке природе образовање и васпитање у толико важније, у колико им је положај тежи и несноснији, него што је случај са здравом децом. У потврду тога разгледајмо исто стање, па ћемо наћи грозну истину, да сирочади још у цвету младости половина судби подлегне, помре. Остала половина постане друштвени олош, и обично после из њихових редова изилази велики део друштвених злочинаца. А инако и не може бити, јер шта њих веже за друштво? Ништа! Исто их гони и кињи; они не знају, шта су то пеге и милоште, не знају за божанствени сјај у очима мајке и бабајке! И кад им дакле друштво ништа не да, онда како може од њих тражити, да они врше обвезе наспрам друштва. Гонити некога, да буде злочинац, а после га каштиговати за то, што је злочинац!

Прелазећи деци, коју је природа силно каштиговала, готово да заплачем јеремиски, јер има ли што грозније него знати да постоји свет, а не видети га, видети говор и смех а не чути га, кретати се међу људима, а о томе свести не имати. Да, то је судба слепих, глувих и суманутих, тих незретних чланова нашега друштва. С тога им ту судбу треба колико толико олакшати, треба их својим путем и начином питомити и образовати, те да не буду досадни себи ни друштву. А речено се код нас даје лако извести, треба подићи по епархијама по једно сиротиште, што би сваку душу неколико повећа годишње стало. Тиме би се заиста подигли моћнији фондови, него што се подижу гомилањем новца и подизањем храмова, јер ће први доћи у туђе руке, када народа нестане, а други ће травом проклијати. Или зар не би било даровника, који би на ту цел даровали, попут оних племенитих Срба, који толике завладе основаше?! Па кад све речено стоји, па се ипак тој потреби за доста не учини, онда је то заиста крајњи немар, онда се сакри деветнајсти веће са твојим напретком, та зар су биле страшније муке средовечне, које су убијале него данашње ето, које живот остављају, да се животом сам полако убија!

Након свега дакле, неборива је истина, да добра школска организација са реченим мора рачунати. С тога ви предложени нацрт није смео исто ћутке прећи, а пошто је он то учинио, то је он и с те стране непотпун.

После предпаведеногa долазе на ред здрава деца, а по томе и обична основна школа, са којом се и нацрт бави. А да иста буде правилно уређена, морају се неки поједини односаји правилно регулисати. Исти су пак: правила и дужности општина, права и дужности дечије и родитељске, настава, о учитељу, и надзору.

Ако дакле према реченоме добро разгледамо предложени нацрт, то ћемо видети, да у првом одељку нису узета сва права и дужности општина. У потврду тога нека је наведено, да се и именовани није постарао за учитељске мировине, пошто и он у томе нашем животном питању околиши са „док“ и „ако“. А то ми слушамо већ двајест година, слушамо и гледамо нашу старију браћу, тако рећи са просјачким штапом у руци. А речено и нас чека, ако се уредбом не утврди тај станац камен нашега опстанка, ако се не уреде наше мировине. И док то не буде, ледиће се у недрима учитељства тешке бриге, које ће сваки полет у клици угушити! С друге стране опет предложени нацрт у своме првом одељку хоће једним потезом пера да ограничи народу једно од најсветијих права, право избора учитеља. А то се никако не би смело чинити, јер ако гледе тога и има у појединим случајевима неправилности, те се дају другим начином отклонити, а не мора се одмах само право избора узети. Зазор би био, да је тај предлог ма са које стране поднешен, а још би већи био, кад би то само учитељство потражило. Зар то учитељство да ограничава народу слободу избора учитеља, које је своју слободу од народа примило?! Који је учинио, те више нисмо парије као што негда бесмо! Из свега се дакле види, да је тај одељак нацрта непотпун.

Други одељак примам у главноме и прелазим трећем, који говори о настави, и имам приметити, да се у начелу са анкетом слажем, само не могу да се опријатељим са саставом исте. Но како то спада већ у појединости, то задржавам себи право, да и о томе у своје време опширније проговорим.

Четврти одељак говори о учитељима, но права истих не утврђује им се једном речију ни с једним параграфом. И из тога излази то, да ћемо се у односајима према школи, цркви, општини и т. д. и од селе по мраку кретати, те ће судба учитеља и у будуће бити попут судбе јадне сламке међу вихорови.

Дужности учитељеве су доста добро изложене, што више два параграфа су посвећена дисциплинарним правилима. Па ипак и ту има једна врло осетљива празнина, и то с тога, што се не регулише учитељево стручно образовање, и даље образовање. По томе би и остале дужности трпиле, јер ако учитељ није добро спремаи, ако иза науке изостане, онда је све заман. У предлогу се до душе каже, да учитељ мора свршити учитељску школу, али се не каже, каква та школа треба да је по своме спољашњем и унутрашњем устројству. А то је ваљало учинити у толико више, што је искуством доказано, да овако, као што је, не може остати. Доказано је, да би боље било, да се поред учитељских школа подигну приправничке школе за преднауке. Даље, да се мушке и женске школе оделе, и да се свуда поставе угледне школе за практ. вежбање, и то у свима облицима, какви у истини и долазе.

Даље образовање је тако исто важно, као и самообразовање, јер онај који иза науке изостане, тај обично постане неспособан за сваки рад. С тога је и упитни предлог морао обратити нешто више пажње, бар толико, колико је обратио тамо, где је говор о мештанским зборовима.

Овим одељком се још заводе помоћници и помоћнице, а тиме се отварају врата новим злоупотребама и то у два правца. Наиме, с једне стране дотични неће моћи своје дужности како ваља вршити, а с друге стране ће многе општине и поред учитеља тражити помоћника да јефтиније прођу. Све речено узевши у обзир види се да је и овај одељак предлога не потпун.

Последњи одељак говори о школ. надзору, о чијој важности, држим, да није потребно ни говорити, пошто је иста свима позната. С тога прелазим одма на ствар и велим да се са поделом истих слажем. Но имао би гледе дужности њихових напоменути, да би сваки поједини ваљало да проучи правну страну сваке своје поједине подручне школе, и то с тога, да будемо спремни, ако би дошло дотле, довде је дошло у граници и Шајкашкој. Јер шта ће бритка сабља кад јуначке мишице није, и шта ће стручан научар кад вероисповедних школа не буде. Према томе се види, да је и тај одељак с те стране непотпун.

И након свега нека ми је дозвољено да ствар прегледа ради реасумирам и на основу свега предлог учиним.

С погледом давле на то, што у предлогу нема ни спомена о забавиштима сиротиње и хуманим заводима, с погледом на то што нису у предлогу уређене учитељске мировине, с погледом на то што се народу ограничава право избора учитеља; с обзиром на то нису изложена права учитеља, што му није регулисано његово образовање и даље образовање; с погледом на то што се уводе помоћници, што дужности надзорника нису потпуно чињене, што је наше време и сувише кратко да би се могли сви одређени недостатци донешеног предлога попунити и исправити — то предлажем:

1.) Да се прелог новосадског учитељског збора односно предлог одбора петнајсторице узме за подлогу специјалне дебате.

2.) Да се ова скупштина обрати на високославни Н. Ц. Ш. Савет с молбом, да допусти нову учитељску скупштину у којој би се претресла питања: о уређењу препарандија и учитељских школа, о забавиштима и хуманим заводима.

3.) Да ова скупштина повери поједним мештанским зборовима, да дотле дотичне нацрте спреме и рад скупштине олакшају.

Српски тамбураши у Цириху.

16. (28.) августа дође у Цирих митровачко тамбурашко друштво (од 8 чланова) из Париза.

Ово друштво путује већ од осам месеци. Тако је било одважно, да је без ичије помоћи кренуло чак из сремске Митровице, преко Италије за Париз. Посетили су многе талијанске вароши и давали по неколико концерата. Све њихове концерте посетили су Талијани у великом броју. Нарочито, веле, да су били добро посећени у Милану и др. У овим варошима су их назвали „српским мандолинистама“, а особито су радо слушали српске тамбурице, што личе на њихову народну свирку мандоливу. Из Италије су прешли у Француску и у многим варошима давали концерте. Највише су се пак задржали у Паризу. У Паризу су провели скоро три месеца, свирајући, као и на свима концертима, српске комаде. Дакле врло лепа циљ је овога маленог друштва, а на име, да упозна страни свет са српском песмом и свирком, које се врло радо слушају и у западној Јевропи. Из Париза су се кренули право за Цирих и 28., 29. и 30. августа давали концерте. Прва два концерта су давали у пивници „Blaue Fahne“, а трећи у врту једном. Пивница је била тако пуна, да се није могло маћи. У програм је ушла већина српских песама: „Тамбурашки марш“, „У бој у бој“, „Александар марш“, „Немањино коло,“ „Падајте браћо“, „Бродар“, „Ори ми се“ и „Лепојанина марш“. Од страних је пак било два немачка и један румунски комад. Како су пак српске песме и српске тамбурице утицале на публику, види се из тога, што се на захтев многобројних гостију свака српска песма морала поновити. Можда ови гости нису никад чули српске тамбурице, које су биле у вештим рукама српским, и српске песме, па слушајући их, нису разумевали садржину њихову, али им се ипак тако допале, да су са многобројним „браво“ захтевали, да се поново отсвира. Кад су пак испевали и одсвирали „Падајте браћо“, која је такође завршена народном игром, тако су се Румуни били одушевили — а о нама и да не говорим — да су узвикнули неколико пута: „Vive la Serbie“. А да пак у опште вештачки свирају, доказ је то, што су у Мајлану — у Италији — добили од тамошњих композитора — мандолиниста — диплому са златном медаљом.

Особито је лепо било видети њихове тамбурице искићене српским тробојкама. Па и само одело њихово представљаше српску тробојку. Они беху у српском народном — сремском — оделу. Кошуље и гаће њихове од српског платна беху чисте и као снег беле, појаси и прсници њихови беху плави, а машне о њиховим вратовима црвене. Па и узице на њиховим лепим српским опанцима, беху такође од српске тробојке. Милина их је било погледати. Па и Швајцарцима се допало ово одело и искићене тамбурице, те их сваки час загледаху, час им посматраху украшене тамбурице, а час њихово бело одело. А како је пак на нас Србе утицало њихово одело, које представљаше српску тробојку, па свирање и певање, може само онај појмити, који је тако удаљен од свога народа, као ми.

28. августа међу осталим српским комадима, певали су и свирали „Онамо онамо“, које је било завршено са „официрским колом“ и које су, на захтев многобројних гостију, морали поновити.

31. августа по подне кренуше се из Цириха својим кућама, којих су се, веле, јако зажелели. Уз пут ће свирати још у Сен Галену. Ми их испратисмо до станице и са уздахом се растадосмо, желећи, да се опет видимо са њима ма где у нашим крајевима, ма у ком пределу, где Србин живи.

„Одјек.“

ДОПИСИ.

Вршац, 18. августа. Још за који дан, па ће опет отпочети настава у нашим срп. верозаконским школама. По уредби за српске народне школе имају се упражњена учитељска места за време великог школског одмора попунити, како би предавање могло редовно са 1. септембром отпочети. Код нас је од две године једно учитељичко место упражњено, које до данас није попуњено. Стечај је био расписан, па избор је већ одређен био, но је по налогу епархијске власти са дневног реда скинут, из разлога, што се хтело ово место не са учитељицом, већ са учитељем попунити. Општина није могла имати ништа против тога, шта више, она је још из почетка тражила, да се ово упражњено место учитељем попуни, пошто и тако већ шест учитељица у овој општини делају, а прописани ручни рад у оним разредима, где је учитељ наизменце предају, те овај предмет не трпи уштрба. Овај начин је практикован и онда, када је само три учитељице било, па је изложба ручних радова при крају школске године далеко богатија била, но што је данас. Као што рекосмо, обрадовали смо се, што ће упражњено место учитељем попуњено бити, а сада нам се та прехитрена радост у жалост претворила. У место да се поново стечај за учитеља расписао, епархијски школски одбор нашао је за добро, да на упражњено место прекобројног учитеља, који и нема квалификације, за учитеља постави, а прекобројно место вакантно остави. Код нас као и код Немаца постоји место прекобројног учитеља, који у случају болести учитеља замењује, а кад Немци у репрезентанцији виде, да можемо и без прекобројног учитеља бити, они ће радити на томе, да нам се то место укине, пошто и тако већ на томе раде, да нам број школа смање, а овим поступком епархијске власти пружа им се прилика и нехотице. Овај поступак епархијске управе тим је већма за осуду, што је постављање прекобројног учитеља за редовног протузаконо, а грех је вапијући за ону децу, која дотични разред походе, јер у место напредовања видићемо заглупљивање, а то тек неће бити дужни родитељи да трпе, јер школа се не сме за „Versorgengs-Anstalt“ сматрати, јер ако се хоће некоме за љубав што да чини те да се неко ухљеби, то се може из приватног џепа да чини, а никако из народног. Ми се чудимо, да је епископ наш могао на предлог инспектора Долге пристати, да се у прикос закону такав атентат на школу учини. Ми са правом очекујемо, да ће епископ што скорије ово школско питање у ред довести, те да не морамо помислити, да је Долга оно исто у вршачкој епархији, што је у темишварској.

Не може нам се па ино, а да један интересантан случај, који се само код наше општине десити може, не саопштимо. Утеривање парохијала бива сваке године, да се са егзекуторима врши, већина грађанства, кад дође до пописивања ствари, долази и плаћа парохијал, но од ове године овамо десио се само један случај, да се једном парохијану астал трансферирао и продао на лицитацији. Сада егзекутивно звање тужи црквену општину за 50 ф., што је општина имала за магазин да плати, где је астал склоњен до лицитације био, а читаво потраживање је 6 ф. било. Да је збиља трансферирања било и да је такав магазин нуждан био, не би било замерке, па и у том случају знамо да у општинским зданима има толико соба, да се могла једна и за магазу наћи, а не да се за 6 ф. сада 50 ф. плаћа. У опште, код нас све наопако иде, плаћају се егзекутори и проценитељи, али само за сиротињу, јер сиротиња плаћа, а интелигенција остаје редовно дужна.

У погледу школских здања, о којима смо штов. читаоце у своје време известили, да се неки окомили, да општини штету нанесу, у стању смо известити, да је надаље остало, да школе у општинским зданима буду, али са 8 процената попуста. Како чујемо, сложила се два дедака оба једнака и хоће код министарства да денунцирају, да су општинске школе нездраве, само да њихове куће за школе протуре. Но ми смо уверени, да неће успети, јер више ће вредити извештај варошког представништва него ли денунцијанта. Нек је чак и то сваком на знање, да се чак и наши противници у представништву згадили на услове дотична два дедака.

Па кад смо већ у писању, рећићемо и о добротворној женској задрузи коју. На Вел. Госпођу приредила је женска задруга, као и сваке године до јако, на дан свога патрона игранку у дворани варошког стрелишта. Начин приређивања сличних забава од женске задруге више је пута и то са правом критикован бивао, па и овог пута не може нам се на ино, а да са своје стране не речемо, како би ваљало забаве, а наиме дан патрона светковати. Овај дан треба да је најсвечанији дан женске задруге; требало би тога дана да се држи свечана седница, на којој би се прикладни говори држали, у вече пак приредити не просто игранку, од које другог уживања немамо, до оног окретања, већ забаву зачињену песмом, свирком, говором и декламацијом па и томболом, а уверени смо, да би све то врло лако ишло, кад би се од стране задруге и најмање воље показало. Певачко друштво за тај случај не би за цело своје суделовање отказало, па и други суделача било би код нас, само треба хтети. На овај начин приређиване друштвене забаве биваде би и боље посећене а не као ова последња што не беше ни са три пара од занатлијског сталежа заступљена. Још би врло много било за претресање, но овога пута ћемо се уздржати, шат ће се мане, које у задрузи владају, поправити, те неће бити нужде, да на овом месту износимо. Још нешто. Нама је познато, да су седнице свих јавних друштава јавне, па држимо, да и седнице женске задруге не би требале да буду при затвореним вратима. Код нас одбор женске задруге држи своје седнице код подначеонице, у њеном приватном стану, разуме се, да кад би човек и хтео да буде присутан једној таковој седници, мораће се устручавати, да у приватну кућу иде, зато тражимо, да се седнице одјако на јавном месту, као што је општинска дворана или једна од српских школа, држе, а не у приватној кући.

Вести из места и са стране.

Дифтиритис и шарлах у Вел. Бечкереку. Пишу нам из Вел. Бечкерека: „Немили гости дошли су нам у походе; дифтиритис и шарлах у великом размеру тамане децу, тако јако, да су до сад 120 деце пало као жртва тим опаким болестима. Предузете су пужне мере, у колико буде могуће, да се том злу стане на пут, а све основне школе биће још најмање три недеље затворене.“

Награђени српски производи. Дознајемо да је на париској изложби Србија за своје производе добила: 11 златних, 33 сребрне, 24 бронзане и 20 похвалних медаља — свега 88. Српских вина је, сразмерно, највише награђено.

Ко је купио Предићеву слику „Сироче.“ „Југ. Кор.“ пише: Нек нам је овом приликом дозвољено да исправимо, а у неколико и допунимо извештај неких српских новина о продаји слике госп. Уроша Предића, која се зове „Сироче“. Слика је та заиста купљена, али не за 10.000 динара, као што је то јављено, него за 2.500 динара. Купац слике је г. Пупин, родом Србин, који је већ од много година наст њен у Северној Америци и заузима место професора физике на универзитету у Њу-Јорку. Он је од американске владе послат у Европу са том мисијом, да на француским и немачким свеучилиштима поближе штудира организацију наставе из физике. Том је приликом г. Пупин посетио и париску изложбу, где је нашао на слику даровитог српског сликара. Ми се много радујемо, што је г. Пупин купио ову слику већ и зато, што тим купом вредни сликар бар у неколико добија компензацију за неправду, коју му је (свакако из непажње) нанео први оцењивачки суд, који му је како изгледа, доделио само награду нижег реда. Даље нам је мило и то, што можемо за г. Пупина рећи, да, и ако се је одселио, он је овом приликом показао, да се никако није однародио, а то му може само на част послужити!

Грчки језик пред — мађарским зем. просветним саветом. Ових дана држана је у Будимпешти после двомесечног школског одмора прва седница мађ. просветног савета. Најзанимљивије је било на тој седници кад је председник просветног савета поднео отпис министра просвете, у ком отпису министар жури решење једног врло важног питања, наиме, да се учење грчког језика на гимназијама — укине. И ако министар у свом отпису признаје корист и вредност од учења грчког језика ипак држи, да потребе живота захтевају да се изостави грчки језик. Сва је прилика, да ће се услед тог отписа министра просвете отворити жестока борба, и да ће се и овом приликом од меродавних људи чути разна мишљења. Али, признајмо, да ће ту бити и таких људи, који су валда само класичним језицима вични, па ће да бране своје, а биће их опет, који ће доказивати, да је учење грчког језика најбоља умна гимнастика, као да се бајаги та умна гимнастика не може вршити, кад човек у место мртвог грчког језика учи н. пр. француски, руски или иначе који модерни језик. Присталице класицизма и особито грчког језика били су тако безобзирни, да су на рачун грчког језика извојевали, да се укине полагање испита зрелости из — светске историје. Тиме су хтели, да спасу грчки језик. Али у залуд. Садашњи министар просвете, склоњен добрим формама, навео је и то у свом отпису, да би

требало поново узети светску историју као главан предмет, који ће се и на испиту зрелости захтевати. Изгледа, да ће присталице грчког језика и у опште класицизма опет претрпити пораз.

Како је Едисон дошао до своје жене. Пишу из Париза: Зацело ће свакога занимати да дозна, како је Едисон дошао до своје жене. — Како се Едисон искључиво бави својим проналасцима, то је са свим и заборавио на женидбу, као што то често бива многом и многом вредном и посленом човеку. Једног дана дође Едисону у походе један пријатељ, кога је он проводио по својим радионицама. С обзиром на забатељену спољашност Едисонову држао је пријатељ његов за сасвим умесно, да примети: „Але, драги мој, добро би било, да се ожениш. Јер поред ових радова заборављаш и занемарујеш своју личност са свим!“... Едисон је на то ћутао.... Када су даље ишли и дворане разгледали, застане Едисон код једног стола, за којим је девојка једна радила. „Госпођице, хоћете-ли да ми будете жена?“ запита је Едисон. — „С драге воље, господине!“ беше одговор.... И тако је просидба и брачни преговори били кратки! Госпођа Едисон је, по уверавању једног мог поузданика, који је код Едисона радио, врло љубазна и пријатна женска, која разуме добро да води домаћинство и која угађа своме мужу у свему.

Са париске изложбе. До краја августа ушла је у светску изложбу 14,486.741 особа са плаћеним улазницама, а 1878. године ушло је у изложбу за то исто време само 7,125.887 особа. Из тих се бројева јасно види, како огроман успех има ова изложба; број улазница се до сад — према последњој изложби — више него удвостручио.

Неки податци о школама у Србији. У овогодишњем „Просветном Гласнику“ св. 11—14 отпочела је да излази расправа Богољуба Јовановића: „Статистика наставе у краљевини Србији од 1880.—81. до 1883.—84. школске године“. Неке од тих података намерни смо да овде саопштимо ширем кругу читалаца. 1.) Надзирање основних школа. У времену од 1881.—84. год. било је у средњу руку годишње 26·5 надзорника, који су прегледали просечно 627 школа, у којима је радило 898 наставника. Дакле на једног надзорника долазило је 23·66 школа и 33·88 наставника. Од ових надзорника просечно по 5-орица прегледали су школе у месту свог становања, и нису за то никакве награде имали, а 21·5 прегледали су школе ван места свог становања. Ови последњи употребили су на то сваке године просечно сваки по 28·87 дана, за које су време сви укупно примили дневнице 9 934 дин. Дакле сваки надзорник, који је прегледао школе ван свога места, примио је за то у средњу руку награде по 462.04 дин. за 28·87 дана (по 10 дин. дневно). 2. Велика Школа. У времену од 1881.—84. год. радило је на великој школи просечно годишње по 27·25 наставника. Плата је њихова износила 131,901·13 дин., дакле по 4.839·50 дин. на једног наставника. Ученика је у овом времену било, просечно, у почетку године 178·25, а на крају године 157·5, дакле напуштало је школу, у средњу руку, годишње по 20·75 ученика. Највише их је напуштало философски факултет, у остала два губитак је био мањи. По годинама највећи је губитак у другој години; у трећој већ је мањи, а у четвртој најмањи. Издатак на издржавање вел. школе износио је, просечно годишње 183.474·20 дин. Највећи је део утрошен на плату наставника — 72·41 процента, на библиотеку и кабинете 12·38, на благодејанце 8·82, на ботаничку башту 2.80, на плату служитељима 2·06, на огрев и канцел. трошкове 1·53 процента. Од целокупног издатка долазило је просечно на једног ученика (узев у рачун само ученике, који су остали у школи до краја шк. године) годишње по 1.164 90 дин.

Трговачко-занатлијски део „Заставе.“

Вели кокикиндска срп. занатлијска задруга, као добровољна позоришна дружина.

Сваки, који ма и најмање познаје наше околности, неће у томе посумњати, да је наше овдашње занатлијство у сваком погледу и у свима приликама на делу показало, да је свесно о себи, да је свесно о деловању своме.

Наше месно занатлијство много је пута, у разним битним питањима, осветлало образ и себи и другима. Оно је било увек на спреми и потпомагало је по својој увиђавности и по својој сили свагда оно, што је потпомагати ваљало и требало.

Ни у ком погледу друштвеног кретања, није из вида губило нарочите своје цели и као сталеж и као део народа. Доста је било прилика, у којима је оно на делу показало своју самосталност, ма да су околности тешке и значајне биле. Па и онда, кад је за све то требало, да се укаже колико толико признања нашем занатлијству да му се даде бар видљива земља томе са погледа своје разборитости, своје самосталности и одважности, те да се оно колико толико пригрли и присвоји, — као да према њему влада равнодушност, баш са све стране, са које би се с правом бољем надати могло.

Оно је, тако рећи, само себи остављено, она се скоро свуда запостављ, и слабо се ко на њега обазире. Па баш те и томе равне околности, нису ништа друго под свесног занатлијства овог кадре биле да учине, до да се оно подстакне, те да саме крене бољитку свог моралног, просветног и материјалног напретка. И заиста, оно је после зрелог размишљања дошло на ту мисао, да покрене у својој дружини „Добровољно друштво за приређивање позоришних представа“, — те живе народне школе, — јер у њој гледи како за себе, тако и за свој млађи нараштај свестрано унапређење.

Оно, са свим мудро изађе, да свим предузећем, неће имати толике прилике њени млађи чланови, да похађају и онако доста напуштене и саме себи остављене забаве, у којима, до сад бар, неки део налазаше наслађе; — но ће то време провести у скуповима, у којима ће разговарати и претресати поједина позоришна дела, која ће дружина сва даном приликом да сама приказује. А у таком друштву, без сумње да ће у моралу још боље чврстити и у опште користити.

Таким подузећем развијаће се и усавршаваће се млађи нараштај занатлијски, читањем и учењем појединих улога, па ће и умно напредовати, што би се иначе многи запустио и завемарио. Дакле је и са овога гледишта ово поучно подузеће по овај сталеж само берићетно.

Даље ће на овај начин занатлијство, а особито млађи нараштај, долазити даним приликама чешће, но до данас, у додир са отменијим светом, те ће се и том приликом користити у многом чему, — упознаће се са једним и другим, те ће се тако једно с другим зближити.

Што ће на овај начин од прихода добивених, моћи само, не чинећи никоме досаде, своје сиромашне, остареле и изнемогле чланове, као и ону, на науком налазећу се сиромашну децу своју, колико толико испомагати, јер су често пута искусили: „да је туђа помоћ скупа.“

Све ово и овима подобне прилике, руководиле су поједине чланове наше занатлијске задруге, да ову замисао своју, која је по њих, а и по младеж њихову корисна и спасоносна и оживотворе. С тога је неколицина главнијих задругара из скупа свога, држаног 5. (17.) јула о. г. сазвала све чланове наше занатлијске задруге у скупштину за 9. (21.) јули т. г. да би се са погледа на наведене разлоге споразумели те да се установи овде „Добровољно српско занатлијско позоришно друштво.“

Скупштина ова била је јако посећена. И пошто се присутнима разложила побуда, циљ и циљ сазива ове скупштине, то је предлог једногласно усвојен и од присутних санкционисан с тим, што је одма за тим, на позив скупштинског председника изабран из средине скупштине одбор од десет чланова, у који уђоше гг. Ника Ћирилов, Јова Ракић, Ника Мирков, Кузма Васиљев, Јустин Замуровић, Васа Гајин, Паја Крагић, Ђура Замуровић, Јоца Елидес и Лоца Глишин, а на челу им председник сам, Сава Мирков. Задатак одбора је, да води бригу о приређивању позоришних представа, јер није могуће, за сваку сваку приливу сазивати седницу целокупног занатлијства. Даље ће одбор овај, као огранак занатлијске задруге, бити дужан, да како широј публици преко јавног гласила, тако и занатлијској задрузи, као старешини, подноша извештај о своме раду. Том је приликом скупштина једногласно и једнодушно изјавила жељу, да се славно уредништво „Заставе“ умоли, да би она као орган занатлијске задруге ово послужила, где би се од времена на време извештаји обнародовали.

После тога, на позив председника задругарске скупштине, пријавили су се следећи за суделујуће чланове, и то: гг. Мита Радојевић, Ника Богосављев Мита Печујац, Младен Кујић, Авсентије Бојић, Младен Шепецан, Милан Крцунин, Станко Ћосић, Пера Печујац, Коста Бубановић. Гђе: Драгиња Топчићева, Даринка Кујићева и Лекса Шандорова, — и поздрављени су са бурним усклицима: „Живили!“

Друга је представа давана на св. Илију 20. јула (1. августа) о. г. и то: „Зла жена.“ При овој већ представи видило се, да друштво напредује. А и како не би напредовало, кад је то задахнуто ретком вољом и одушевљењем. Чланови су за чудо марљиви, вредни и послушни. Парче је одиграно на опште задовољство, добро и складно. На благајни је пало 44 фор. 76 нов. Добровољна прилога дадоше: гг. Трукли, чиновник из Вел. Бечкерека 50 н. и Н. Н. 10 н. Света 60 нов. Суделовачи при овој представи гг. Авсентије Борић, Коста Бубановић, М. Богосављевић и гђе: Драгиња Топчићева, Даринка Кујићева и Лекса Шандорова, награђени су од стране присутне публике изазивањем и бурним „живели“. После сваке представе, било је игранке. Тог народног весеља, тог српског одушевљења, тог дивног и многоиграчког кола, нису већ давна видели Срби живећани, те је свакоме морало од миља заиграти срце у грудима. Ту је играло све што је присутно било, па и оно мало на жалост мало, али изаи одабраног отменијег света.

Трећа представа даваће се 3. (15.) септембра о. г. на дан великог вашара в. кикиндског, а приказаће се „Циганин.“

О овој представи говорићемо у своје време подробније, као и свакој другој доцнијој. За сад нам није могуће чинити то о прошлим представама, што смо чекали, да ће о овоме други ко наћи се, да коју прозборе, — али као што видите и знате, и овде су нас наши заборавили.

Овом приликом остало нам је још да кажемо, на што је употребљен чист приход од прве, а на што од друге представе.

По одбитку трошкова, којих је у први мах, због разних незгода доста било, остало је чиста добитка четрдесет фор. а. вр. Прву половину од тога добила је одлична ученица сиромашног овдашњег занатлије Вукосава Ранковићева, која се учила на вишој жен. школи у Сомбору, и која је IV. виши разред кроз и кроз са одликом свршила. Другу половину добио је Душан, син сиромашног занатлије Јоце Ћириловог, који је први приправнички разред у Сомбору с добрим успехом свршио.

Друга представа донела је чистог прихода десет фор. 41 нов. а. вр. који је приход наредбом, на то постојећег одбора, остао у друштвеној благајни, ради подмирења најнужнијих потреба за идућу представу.

Из свега до сад наведеног, увидиће славно уредништво и штована јој читалачка публика, да су ово једина чисто српска весеља у нас, да је подузеће наше занатлијске задруге у сваком погледу племенито и по чланове њене врло корисно.

Све, што о овој задрузи овом приликом донесосмо, донесосмо у крупним потезима. Но ако се славно уредништво одазове једногласној и једнодушној жељи и молби наше задруге, то ћемо сваком доцнијом поједином приликом, о догађајима и раду ове врсте подробније читалачку публику извештавати. (Уредништво „Заставе“ стоји у том погледу на услузи. Уред.)

Из предлога „за правила занатлијског радничког удружења у Србији.

Рад на образовању српских занатлија.

Чл. 80. Према потреби у појединим варошима могу се по решењу месног скупа стварати књижнице и читаонице.

Чл. 81. Свака читаоница и књижница мора имати по један орман, астал и остале потребе.

Чл. 82. Право на читање у читаоници и узимање књига из књижнице имају сви чланови, који уредно плаћају свој улог (Чл. 18). Сваки члан може узети највише 3 књиге које може држати код себе највише 3 месеца.

Чл. 83. Сем тромесечних и др. скупова, на којима се расправљају једино ствари удружења, друштво ће држати зборове ради расправљања појединих економско-друштвених питања, нарочито из нашег народно-привредног живота. На оваквим зборовима неће се доносити никакви закључци, већ ће се само дебатовати о истакнутом питању.

На оваквим зборовима и гости могу присуствовати.

Чл. 84. Зборове ради обавештавања сазиваће месни одбори по својој увиђавности. Онда кад то захтева најмање ¼ редовних чланова из једног места, дотични месни одбор дужан је да сазове збор; у противном случају они, који су то захтевали, сами сазивају збор.

Чл. 85. Месни одбори, а исто тако и гл. упр. одбор. дужни су да приређују јавна предавања и говоре на забавама, чија садржина, поред осталих грана науке, на првом месту треба да буде расправа појединих економско-друштвених питања, с нарочитим обзиром на економско-друштвене прилике код нас.

Чл. 86. Друштво ради на образовању српских занатлија и издавањем једног листа и др. списа. О овој издавачкој радњи води брагу гл. упр. одбор.

Чл. 87. Задатак је друштвеном листу да се бави како општим друштвеним питањима и економско-друштвеним приликама посебице нашег народа, тако исто и да претресе стручна занатлијска и индустријска питања. Из политичког живота да додирује само појаве, које имају јаче везе са српским занатлијом.

Чл. 88. Величину, време излажења и цену листу одређује главни одбор. Послове око листа вршиће уредник, администратор и потребан број момака; а колика плата свакоме од њих да буде — решава скупштина, при одређивању буџета.

Географски и статистички податци свију држава на земљи за 1889. годину.

Од Ота Хибнера.

Преводи Јов. Алексијевић.

Русија.

Железничка пруга дугачка је (без финске и средњо-азијске пруге) 26 969 клм. У Финској 1.586 клм. Телеграфска мрежа (заједно са Финском) заузима простор од 116.792 клм. дужина телеграфских жица износи 267.514 клм., а телефонске линије 1.177 километера.

Поштанских надлештава има 5 549, поштанских пошиљака беше 316,800.000, телеграма 10,300.000 комада годишње.

Перекоп-канал, који се гради између Перекопа и Геническа, процењен је у 106,100.000 дин. Дужина његова износиће 118 клм., а време за његово довршење одређено је за 5 година.

Новац: 1 рубља, á 100 копејака = 4 динара; 1 империјал, á 10 рубаља = 40 дин.; 1 полуимперијал = 20 дин.

Мера: за тежину 1 пуд, á 40 фуната, á 32 лота, á 3 золотника, а 94 доли = 16·379 клгр.; 1 товар á 4.946 фуната = 2.025 клгр.; 1 тона, á 12 берковица (бродарска фунта), á 10 пуда = 1.965,48 клгр.; за површину, 1 аршин, á 16 вершока = 0,7.112 мет.; 1 саша, á 7 стопа (или 3 аршина), á 12 палаца = 2·133 мет.; 1 врста, á 500 саша = 1,066.781 мет.; 1 руска миља = 10 врста; 1 кв. врста = 11.380,3 ара; 1 десетина = 109,25 ара, и за запремину, 1 куб. саша = 9·712 куб. литара; 1 четврт = 209,907 литара.; 1 товар á 16 четврти = 3 358,5 лит.; 1 боцка (буре), á 40 ведра, á 10 кручка, á 10 черка = 491,95 литара. У Финској: за тежину, 1 цента = 42,501 клгр. и 1 тона, á 4 центе = 170 028 клгр.; за површину, 1 миља á 10 врста, á 3.600 стопа = 10.688,6 мет. и 1 кв. врста = 11.429 ара, и за запремину, 1 тона, á 6,3 куб. стопа, á 10 канора = 164,88 лит.; 1 кана = 2,6.172 лит.; 1 тона, á 108,2 куб. стопа = 2,831.919 лит. и 1 куб. фашна, á 216 куб. стопа = 5,653 куб. метара.

Главни извозни производи у Русији: пшеница, у вредности 892 мил. дин.; раж, у вредности 268,4 мил. дин.; јечам, у вредности 190,4 мил. дин.; овас, у вредности 220 мил. дин.; јелда, у вредности 6,8 мил. дин.; просо, кукуруз, брашно, семење, кудеља, лен, ланено уље, петролеј, у вредности 107,2 мил. дин.; вуна, говеда, овце, свиње, лој, кожа, длаке, чекиње, кости, ћурчилук, гвожђе, бакар, авјвар, шпиритус, шећер и дрво за гориво; у Финској: дрво, поташа, смола, катран, стока, лој, масло, сир и гвожђе; у Сибиру: злато, сребро, гвожђе, олово, бакар, графит, ћурчилук, коже и слонова кост; у Кавказу и централној Азији: вуна, памук, сирова свила, кокони, крап и петролеј.

Главне трговачке вароши у Русији: престоница-пристаниште Петроград, са 843 000; Москва, са 754.000; Варшава, са 454.000; пристаниште Одеса, са 272.000; пристаниште Рига, са 175.000; Харков, са 171.000; Кијев, са 166.000; Казан, са 140.000; Саратов, са 123.000; Кишењев, са 120.000; Лоц, са 113.000; Вилна, са 103.000; Орел, са 78.000; Бедичев, са 77.000; Самара, са 75.000; пристаниште Астрахан, са 71.000; Двинабург, са 69.000; Херсон, са 67.000; Нижњи Новгород, са 67.000; пристаниште Николајев, са 67.000; Тула, са 64.000; пристаниште Ростов, са 61.000; Јелисаветград, са 58 000; Минск, са 58.000; Бобруиск, са 57.000; Оренбург, са 56.000; Житомир, са 56.000; Таганрог, са 56.000; Воронеш, са 56.000; Витепск, са 55.000; Ковно, са 51.000; Бијелосток, са 51.000; пристаниште Ревал, са 51,000; Јекатеринослав, са 47.000; Пенса, са 45.000; пристаниште Кронштат, са 43.000; Кременчуг, са 42 000; Полтава, са 42.000; Мохилев, са 42.000; пристаниште Акерман, са 41.000; Брест-Литавск, са 40.000; Гродно, са 40.000; Калуга са 40.000; Лублин, са 40.000; Симферпољ, са 37.000; пристаниште Севастопољ, са 34.000; Смоленск, са 34.000; Дорпат, са 31.000, и пристаниште Архангелск, са 18.000 становника. У Финској: пристаниште Хелзингфорс, са 53.000; пристаниште Або, са 26.000; Виборг, са 17.000; пристаниште Тамерфорс, са 17.000; пристаниште Улеаборг, са 12.000; и Бјенеборг, са 9.000 становника. У Сибиру: Иркупк, са 44.000; Томск, са 37.000; Омск, са 34.000;

Тоболск, са 20.000; Красној̂арск, са 17.000; пристаниште Владивосток, са 9.000; Кијахта, са 4.000 становника, и пристаниште Петропавловск. У Кавказу: Тифлис, са 104.000; пристаниште Баку, са 46.000; Јекатеринодар, са 40.000; Ставропољ, са 47.000; Владикавказ, са 34.000; Шешаха, са 29.000, Мајкоп, са 28.000; Шуша, са 27.000; пристаниште Јејск, са 26.000; Нуха, са 26.000; Александропољ, са 23.000, и Ериван, са 15.000 становника. У централној Азији: Ташкенд, са 121.000; Коканд, са 54.000; Хоченд, са 35.000; Самарканд, са 33.000; Андијан, са 31.000; Уралск, са 26.000; Маргхилан, са 25.000; пристаниште Красноводск, са 5.000; Мерв, са 3.000 становника; пристаниште Александровск и Аскабад. У Киви: престоница Кива, са 6.000, и Ненургенч, са 3.000 становника, и у Бокхари: престоница Бокхара, са 70.000; Вадан, са 4.000; Агадес, са 7.000 становника; Кермине, Карши, Варданси, Хисар, Шугит, Атар, Валата, Гатхо и Тиги.

Вести из трговачко-занатлијског света.

Сомборска трговачка и занатлијска банка, која је на далеко позната као солидан завод и која је стекла како у месту тако и у околини велико поверење јавља, да ће на све новчане улоге, које износе 1000 фор. и више, и који пуну годину дана непокренути остану давити 6 процената камате, разуме се по себи да се отказ по пословнику три месеца у напред мора извршити. — Сви улози мањи од 1000 фор. ако се оставе 6 месеци, а отказу по пословнику, добиће 5 проц. камате. — Државни порез од 10 проц. на камате, платиће банка, а никако улагачи. — Ово ступа од 1. септембра 1889. год. у живот. Држимо да улагачи могу са овом уредбом управином потпуно задовољни бити.

Занатлијске школе у Србији. Министарство народне привреде ради сада на више законских предлога за народну скупштину. У министарству том ради се на 26 предлога и већина је већ готова; али је у министарској седници решено, да се из горњих разлога овој скупштини поднесе на претрес и решење: предлог закона о кошевима, који је већ упућен државном савету на преглед и предлог закона о занатлијским школама, пошто се мин. просвете сагласило, да укине известан број средњих школа и њихов буџет принесе на занатлијске школе. Ако скупштина доспе и за друге предлоге, изнеће јој се и они јер ће бити готови.

Трговина.

= **Нови Сад** 29. августа (10. септембра). Време кишовито те задржава радњу у пољу. Виноградима негоди ова киша сад пред саму бербу. На житној пијаци нашој данас слаб довоз са раном; што је шенице приспело и млинови и спекулација вољно пазаре све по досадањој цени. Кукуруз се мање тражи; зоби и јечма је врло мало на пијаци. Цена је рани данас ова: Шеница новосадска, шајкашка и сремска 7 ф. 80 н. до 7 ф. 90 н. Наполица 7 ф. Јечам 5 ф. 30—40 н. Зоб 5 ф. 50—60 н. Кукуруз 4 ф. 50 н., нов кукуруз некрњен 1 ф. 80 н. Све од 100 кгр.

Производи се слабо тражу, цене су свему без промене. Маст 60 ф. Сланина 60 ф. — 62 фор., тешка пажена 64 ф., од 100 кгр. Пасуљ бели 8 ф., жути 7 ф. Кромпир 1 ф. 50 н. Лук црни 1 ф. 20 до 50 н. од 100 кгр.

Угојени свињи 40—42 н., од 1 кгр. Јагњци 9 ф. до 11 ф., од пара. Теоци 10 ф. — 22 фор., од комада.

*

У **Будимпешти** 28 августа (8. септембра.) На житној берзи шенице довољно нуђено, воља за куповање добра, тенденција чврста. Плаћана шеница потиска нова, тешка 78.5 8 ф. 80 н., 79.5 8 ф. 55 н., 76.5 8 ф. 60 н., 79.5 8 ф. 55 н. Пештанска 78. 8 ф. 75 н., 77. 8 ф. 65 н., Бачка 77.5 8 ф. 65 н. Банатска стара 78. 8 ф. 65 н. Сивачка 77.2 8 ф. 65 н. Све на три месеца.

Термини: Шеница за јесен 8 ф. 54 н. — 8 ф. 46 н., за пролеће шеница 9 ф. 11 н. — 9 ф. 13 н. Кукуруз за мај-јуни 1890. г. 5 ф. 68 н. 5 ф. 71 н. Зоб за јесен 6 ф. 68 н. — 6 ф. 70 н., за пролеће зоб 7 ф. — 7 ф. 5 н.

*

У **Будимпешти** 26. августа (7. септембра.) Производи. Вуна. Боље сорте вуне је тражено задоста а зато, што је енглеској финој вуни цена јако скочила. Минулих је дана овде продано 1200 м. ц. разне врсте. Плаћана од 90 ф. — 124 ф., средња 80 ф. — 85 ф., бачка 54 ф. — 55 ф., пештанска 56 ф. — 58 ф., обична пескуља 49 ф. — 50 ф., лошија летња 47 ф. — 50 ф., јагњећа 65 ф. до 105 ф.

Маст свињска 57 ф. — 57 ф. 50 н. Сланина 52 ф. 50 — 53 ф.

Спирит прост рафинерима непорезан 13 ф. до 13 ф. 3 н., рифинирам и порезан 50 ф. 50—75 н.

Исправак.

У јучерашњем броју „Заставе“ у уводном чланку стоји, да је парница Матичина добијена на три суда, а треба да стоји **на трећем суду.**

РАСПИС НАГРАДА.

„Матица Српска“ повишује из задужбине **Јована Остојића и жене му Терезије** за год. 1890. награду од 50 дуката на 100 дуката за дело: „О земљорадничким приликама којег већег краја, у ком наш народ живи“, с роком до 21. децембра 1890.

Уједно се напомиње да су их ове задужбине с роком до 31. децембра 1889. још из лањске скупштине расписане ове награде:

1. „Историја српске књижевности за школу.“ — Награда 100 дуката.

2. „Историја Срба у Угарској од најстаријих времена до данас“. — Награда 100 дуката.

3. „Расправа о Буњевцима“ за „Летопис“. — Награда 100 дуката.

4. „Популарна естетика за одраслије Српкиње“. — Награда 50 дуката.

5. „Историја Текелијног завода и његов утицај на културу српског народа“. — Награда 50 дуката.

По одлуци скупштинској за прве три теме расписаће се на ново награда с роком до 31. децембра 1890., ако на њих не стигне ни једно дело до 31. децембра 1889.

Дела на расписане награде не могу писци шиљати под својим именом него ваља да метну на делима својима какав натпис или знак. Име, презиме, карактер и место где станује писац, ваља у особитом писму написати, писмо запечатити и обележити га оним истим натписом или знаком, који је с поља на самом делу.

Само ће се она писма отворити, на којима је исти натпис или знак, који се налази и на делима, којима се награда досуди. Остала ће се писма спалити.

Рукописи се не враћају.

Награда се издаје тек онда, кад писац поднесе дело наштампано, осим ако с „Матицом“ о томе што друго не уговори.

Награда се губи, ако писац не изда дело своје на свет за годину дана, а међу тим није што друго уговорио.

Писац је дужан од свог награђеног дела, кад из штампе изађе, послати „Матици“ 25 комада.

Награђене расправе штампају се најпре у „Летопису“, а после остаје право и писцу и „Матици“ да их могу прештампати и посебице.

Из главне скупштине „Матице Српске“ у Новом Саду 23. августа (4. септембра) 1889.

Председник „Матице Српске:“

А. Хаџић, с. р. секретар. — **Милош Димитријевић**, с. р. кр. саветник.

РАСПИС НАГРАДА.

„Матица Српска“ расписује из фонда **Јована пл. Наке В. С. Маклушког**, за год. 1890. ове награде и тражи да се за њих напишу:

I. Ова дела:

1. Роман, драма или шаљива игра, приповетка или новела из српског живота. — Награда од 50 до 500 фор. — Рок Петров-дан 1890.

2. Књига за народ о заразним болестима. — Награда од 100 до 300 фор. — Рок Петров-дан 1890.

II. За саставке за „Летопис“:

1. Студија, монографија или расправа из српске историје.

2. Студија или расправа о бројном, привредном и просветном кретању српског народа.

3. Студија или расправа из српске књижевности.

4. Земљописна или етнографска расправа, или путописи о српским крајевима и земљама.

Награда је за сваку таку студију, расправу или монографију од 50 до 150 фор., према величини и вредности дела.

Дела на расписане награде не могу писци шиљати под својим именом, него ваља да метну на на делима својима какав натпис или знак. Име, презаме, карактер и место где станује писац, ваља у особитом писму написати, писмено запечатити и обележити га оним истим натписом или знаком, који је с поља на самом делу.

Само ће се она писма отворити на којима је исти натпис или знак, који се налази и на делима, којима се награда досуди. Остала ће се писма спалити.

Рукописи се не враћају.

Награда се издаје тек онда, кад писац поднесе дело наштампано, осим ако с „Матицом“ о томе што друго не уговори.

Награда се губи, ако писац не изда дело своје на свет за годину дана, а међу тим није што друго уговорио.

Писац је дужан од свога награђеног дела, кад из штампе изађе, послати „Матици“ 25 комада.

Чланци и расправе за „Летопис“, као и награђене новеле и приповетке, штампају се најпре у „Летопису“, а после остаје право и писцу и „Матици“, да их могу прештампати и посебице.

Према количини преосталог новца „Матица“ је вољна примати и по вредности награђивати и друга научна, популарно научна и забавна дела, саставке и чланке, остављајући писцима на вољу, да могу слободно бирати предмете.

Нарочито се напомиње, да је главна скупштина овластила књижевно одељење и одбор, да могу издати награде из фонда Накиног и оним чланцима и делима, која дођу и мимо расписане награде или која су већ стигла па се налазе на оцени и то у течају године и пре главне скупштине ако књижевно одељење и одбор пронађу да приспослани саставци заслужују награде.

Из главне скупштине „Матице Српске“, у Новом Саду 23. августа (4. септембра) 1889.

Председник „Матице Српске:“

А. Хаџић, с. р. секретар. — **Милош Димитријевић**, с. р. кр. саветник.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Ни овом приликом не могу прећутати, а да овим и опет једно племенито и богоугодно дело — мени данас у невољи учињено — јавности не предам и на истом се — по дужности мојој — најсрдачније не захвалим.

Дана 17. (29.) авг. т. г. одржана је у Вел. Кикинди главна „Учитељска Скупштина“ под претседништвом г. Нике Грујића, врсног професора више девојачке школе Сомборске; — којом приликом на окупу бивша честита браћа учитељи народни — и опет једним добрим делом својим показаше и засведочише: да им је свест доиста будна и да имати знају својска саучешћа и милосрђа, — према једном невољном и пострадалом другу своме.

И том приликом поменута господа и добра браћа учитељска — и у данашњем духу времена — ипак ми радо — по могућству — својим добровољним прилозима — у помоћ притекоше, које ми је давнашњи врли друг мој и честити нар. учитељ Сенћански г. Душан Стојшић својим брацким трудом и заузимањем — у корист моју — прикупити доброту имао у укупном износу од 18 фор. и 90 новч., коју ми је своту данас потпуно и припослати изволео. — На овој пак подареној ми „припомоћи“ и лепој задужбини — како ревносном скупљачу моме, тако и свој осталој браћи врсној и овде именованим и неименованим прилагачима мојима — овим своју најтоплију „захвалу“ изричем; — које племенито дело нека премилостиви Бог свима — сваким могућим добром својим, небројно пута накнади!

Овим путем још се најоданије и јавно захваљујем узоритој и славној срп. црк. општини „Дољо-Ковинској“, која ме је такође не давно — својим великодушним прилогом од 20 фор. — из своје црк. благајне најмилостивије потпомоћи изволела.

Живила свесна браћа учитељи! Живила славна и дарежљива црк. општина Д.-Ковинска, са свима осталим доданашњим добротворима мојима!

Имена пак дотичне г. г. и браће прилагача на бившој „Учитељској Скупштини“ у Вел. Кикинди, су ова: г. г. Ника Грујић 2 фор. Душан Стојшић скупљач 1 фор. Тоша Петаковић 1 фор. Јован Настић 1 фор. А. Баковљев 1 фор. Петар Берић 1 фор. Аркадија Варађанин 1 фор. Јован Петровић 1 фор. Душан Берић 1 фор. Љубомир Лотић 1 фор. Сентомашани 1 фор. Н. Н. 50 новч. Ст. Коњевић 50 новч. Ст. Перић 50 новч. Јован П. Петровић 50 новч. Ника Николић 50 новч. Н. Настић 50 новч. Нинфадора Ђорђевић 50 новч. Н. Н. 40 новч. А. Кузмановић 40 новч. Н. Н. 40 новч. Н. Н. 40 новч. Влада Вујић 40 новч. Т. Слепчевић 40 новч. Младен Поповић 30 новч. Н. Н. (име нејасно) 30 новч. Н. Н. 20 новч. и Андрија Поповић 20 новч. Свега 18 ф. 90 новч. ау. вр.

У Бају дана 25. авг. (6. септ.) 1889.

С највећом захвалношћу примио

Александар Јанковић,
умировљени српски народни учитељ бајски.

РЕД ВОЖЊЕ
ЖЕЉЕЗНИЧКИХ ВЛАКОВА
ВАЖИ ОД 20. МАЈА (1. ЈУНА) 1889.

Из Будимпеште за Београд:

Километара	СТАНИЦЕ.		Мушевити влак (Orient-Express)	Брзи влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Мешовити влак I. II. III.	Мешовити влак II. III.
—	Будимпешта	полази	2.35	2.40	8.00	9.40	—
175	Субатица	„	5.50	6.26	1.46	5.24	—
	Шандор	„		—	—	5.33	—
	Верушић	„		—	—	5.49	—
193	Чантавир	„		—	2.11	6.16	—
	Зобнатица	„		—	—	6.26	—
207	Топола	„		6.59	2.34	6.48	—
	К. Хеђеш	„		—	—	7:12	—
225	Х. Фекетехеђ	„		7.16	2.56	7.20	—
234	Врбас-Кула	„		7.30	3.16	7.46	—
248	Стари Кер	„		7.44	3.34	8.15	—
	К. Алпар	„		—	—	8.25	—
260	Кисач	„		—	3.51	8.38	—
276	Нови Сад	„	7.40	8.21	4.19	9.17	—
279	Петроварадин гр.	„		—	4.25	9.25	—
281	Петроварадин	„		8.29	4.32	9.33	—
286	Карловци	„		8.37	4.41	9.47	—
296	Чортановци	„		—	4.59	10.09	—
300	Бешка	„		—	5.07	10.20	—
310	Инђија	„		9.05	5.21	10.38	—
318	Стара Пазуа	„		9.15	5.38	11.00	—
326	Нова Пазуа	„		—	5.50	11.15	—
332	Батајница	„		—	6.00	11.28	—
347	Земун	„	8.59	9.45	6.20	11.55	—
359	Београд	„	9.09	10.05	6.45	12.30	—

(Између влака Мушевити влак и Брзи влак: сваког уторника и петка; Особни влак: сваког уторника и петка)

Из Београда за Будимпешту:

Километара	СТАНИЦЕ.		Мушевити влак (Orient-Express)	Брзи влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Мешовити влак I. II. III.	Мешовити влак II. III.
—	Београд	полази	3.02	5.30	8.25	3.25	—
12	Земун	„	3.12	6.11	9.00	4.01	—
27	Батајница	„		—	9.19	4.33	—
34	Нова Пазуа	„		—	9.30	4.48	—
41	Стара Пазуа	„		6.42	9.43	5.05	—
49	Инђија	„		6.52	10.01	5.31	—
60	Бешка	„		—	10.19	5.56	—
64	Чортановци	„		—	10.27	6.06	—
75	Карловци	„		7.20	10.46	6.30	—
78	Петроварадин	„		7.27	10.56	6.43	—
81	Петроварадин гр.	„		—	11.02	6.51	—
83	Нови Сад	„	4.43	7.43	11.16	7.19	—
100	Кисач	„		—	11.38	7.58	—
	К. Алпар	„		—	—	8.10	—
112	Стари Кер	„		8.13	11.55	8.22	—
125	Врбас-Кула	„		8.28	12.18	8.51	—
136	Х. Фекетехеђ	„		8.40	12.36	9 14	—
	К. Хеђеш	„		—	—	9.20	—
152	Топола	„		8.57	1.02	9.47	—
	Зобнатица	„		—	—	10.02	—
166	Чантавир	„		—	1.21	10.13	—
	Верушић	„		—	—	10.23	—
	Шандор	„		—	—	10.40	—
185	Субатица	стиже	6.30	9.32	1.45	10.50	—
	Субатица	полази	6.38	9.46	2.25	11.28	—
359	Будимпешта	стиже	10.05	1.25	7.30	6.40	—

(Између влака Мушевити влак и Брзи влак: сваке среде и суботе; Особни влак: сваке среде и суботе)

НАПОМЕНА. Црним словима штампани сати и минути значе ноћно доба и то од 6 сати у вече до 5 сати 59 минута ујутру.

РЕД ПЛОВИДБЕ
путничких пароброда почевши од 8. (20.) марта 1889. до даље наредбе.

Из НОВОГ САДА у СЛАНКАМЕН-ТИТЕЛ: сваки дан у 5½ сати после подне.

Из НОВОГА САДА за ПОТИСКЕ СТАНИЦЕ: сваки дан осим петком у 5½ сати после подне.

Из НОВОГ САДА у ЗЕМУН-БЕОГРАД: сваки дан у 5½ сати после подне.

Из НОВОГ САДА у ОРШАВУ-ГАЛАЦ: средом, петком и недељом у 5½ сати после подне.

Из НОВОГ САДА у БУДИМПЕШТУ: сваки дан у 10½ сати пре подне.

У Новом Саду 8. (20.) марта 1889.

АГЕНЦИЈА.

Ред пловидбе
поменског пароброда „Нимфе“ почевши од 9. (21.) маја ове године.

ИЗ КАМЕНИЦЕ У НОВИ САД:
Пре подне: 5, 6, 8, и 10 сахата.
После подне: 2, 4, 6 и ½8 сах.

ИЗ НОВОГ САДА У КАМЕНИЦУ:
Пре подне: 6, 7, 9, и 11 сахата.
После подне: 3, 5, ½7 и 8 сахата.

☛ Недељом и свецем после подне не иде по тарифи, него по потреби.

Повратне карте имају вредност само за тај дан, за који су извађене.

Каменица, 8. маја 1889.

Подузетништво.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

У стипендијској заклади баронице Еуфимије Јовићке отвара се стечај на једно новоустановљено место, и то за слушаоце нижих ђимназијских или реалних разреда.

Рок искању траје до 6. (18.) септембра о. г. и само ће се оне молбе узети у обзир, које дотле стигну. Ова стипендија износи 250 фор. годишње. Молиоци су дужни приложити уз молбу ове исправе: 1., Крштено писмо, за доказ да су Срби православне вере, 2., школску сведоџбу од последњег течаја, 3., лечничку сведоџбу о своме здрављу, 4., сведоџбу сиромашног стања, као и о моралном владању.

По закладном уставу дужни су питомци слушати изабрану струку на јавним заводима у земљама св. Стеванове круне.

Првенство имају они, који су родом Старо-Бечејци и чија је општа оцена бар добра. Тек ако таких не буде, онда се узима у обзир и сваки други православан Србин и ученик, који је грађанин земаља свето-Стеванове круне, и то по реду способности.

Ни један питомац не сме — у исто време уживати још коју стипендију.

Из одборске седнице српске православне црквене општине у Старом Бечеју 23. августа (4. септембра) 1889. год.

Јован Михајловић, перовођа. — **Др. Арон пл. Војновић**, председник.
3—3

Објава.

Од стране управног одбора за заједничко руковање ритских земаља у тителском и жабаљском срезу, овим се до општег знања ставља, да ће се за време од дана закупа 1889. до 15. августа односно 30. октобра 1889. по новом календару за готов новац под закуп издавати следеће ритске земље, као:

450 јутара ораће земље у ограђеном каћком риту VI. заливу,

400 јутара ораће земље у ограђеном гор. ковиљском риту VI. заливу,

600 јутара ораће земље у ограђеном чурушком риту I. заливу.

Дражба истих земаља држаће се на лицу места и то:

9. (21.) септембра 1889. у VI. заливу каћком риту,

12. (24.) септембра 1889. у VI. заливу гор. ковиљском риту,

21. септембра (3. октобра) 1889. у I. заливу чурушком риту, свагда у 8 сахати пре подне.

П. Т. закупници позивају се у одређеном времену на лице места.

Општинско поглаварство умољава се да ову објаву међу својим становништвом обнародује.

Гајшин, председник.
1—3

ГОСТИОНИЦА.

Од 15. октобра дајем моју гостиону са целим намештајем под рачун. Гостиничар треба да је Србин или бар добро српски, још један, мађарски или немачки језик да говори. Гостионица је на врло добром месту и добро удешена, и са путничким собама снабдевена.

Сентомаш, 29. августа 1889.

1—2 **МИЛОШ РУНИЋ.**

МЕШОВИТА ТРГОВИНА
С. РАДОСАВЉЕВИЋА
у Меленцима

потребује једног млађег помоћника, који може одма ступити. 1—2

НА ЗНАЊЕ.

У мојој кући број 1416. у лебарској улици у Новом Саду, у којој се котарски суд (јарашбирошаг) налази, имадем **15 комада** добро и чисто очувани вински **буради**, у величини од 8 до 12 акова **по јефтину цену** на продају, ко их жели купити нека се обрати на

Катарину Критовац
рођ. Михајловић.
2—3

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА
ТЕОДОРА П. СТОЈИЋА
у Земуну

потребује једног спомоћника, који одма ступити може. 3—3

Власник и издавалац Милица Томић рођ. Милетић. — Одговорни уредник Јаша Томић. — Српска штампарија дра Светозара Милетића.